

Diplomitöö

392 176

Prof. S. Kivistik

hinnatunnus

25. XI. 40.

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature
25. XI. 40.

E. V.

TARTU ÜLIKOOL
SIGUSTEADUSKOND

23 nov. 1940

Nr 268

TARTU

K I N G E

A.A.
8009.

Feliks-Ferdinand Valgma,
stud.jur., matriikkel nr.13531.

Lõpetanud õisurkadeks. 12. XII 40. a.

Tallinn 1940

S i s - u k o r d .

	Lk.
Kasustatud materjalid	1
Sissejuhatus	3
I. Kinke mõiste	7
II. Kinke rekvisiidid:	
1. Isikud.....	17
2. Esemed.....	20
3. Vorm	25
III. Kinke tagajärjed.....	27
IV. Kinke tühistamine.....	31
V. Kinke eriliigid:	
1. Kogu vara kinkimine.....	35
2. Kinge otstarbeks.....	38
3. Kinge tasuks.....	41
VI. Järelmärkmeid.....	44

Kasustatud materjalid.

1. B u k o v s k i, B. Svod graždanskih uzakonenii gubernii pribaltiiskih s protolženijem 1912-1914 g.g. i s rasjasnenijami w 2 tomah. Riga, 1914 g.
2. E r d m a n n, C. System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland. Bd. IV. Obligationenrecht. Riga, 1894.
3. W i n d s c h e i d, B. Lehrbuch des Pandektenrechts. Bd. II. Frankfurt am Main, 1906.
4. D e r n b u r g, H. Pandekten. Bd. II. Obligationenrecht. Berlin, 1892.
5. T j u t r j u m o v, J.M. Graždanskoe Pravo. Jurjev, 1922.
6. S i e b e r t, W. Schenkung. Rechtsvergleichendes Handwörterbuch für das Zivil- und Handelsrecht des In- und Auslandes. Hrsg. von Dr.Dr. Franz Schlegelberger. Osd. VI, Berlin, 1936.
7. Tsiviilseadustiku 1939 a. eelnõu.

8. L e e s m e n t, L. Rooma õigusloo põhijooned.
K/ü. "Looduse" väljaanne, Tartu - Tallinn, 1939.
9. Vene N.F.S.V. Tsiviilkoodeks E.N.S.V. Kohtu Rahvakomissariaadi väljaandes. Tallinn, 1940.
10. Juriidiline ajakiri "Õigus" nr.2, Tartu, 1938.

K I N G E .
=====

S i s s e j u h a t u s .

Ühiskonna majanduslikus elus on valitsemas üldine seadus, et keegi ei saa midagi ilma tasuta, vaid et igaüks, kes annab teisele mingi hüvise, peab selle eest ka ekvivalendi vastu saama. Seega on isikute majanduslikud suhted peamiselt tasulised. Keset neid tasulisi suhteid võime aga siiski kohata ka sääraseid, mis ei paendu toodud üldise valju seaduse alla, vaid kus andja ei taha vastu midagi, või tahab hoopis vähem, kui ära annab, rikastades seega tahtlikult saajat. Seda omapärast ebamajanduslikku toimingut nimetame me k i n k e k s .

Kuid teatavasti midagi ei sünni ilma põhjusega, siis ka järelikult keegi ei kingi, või teiste sõnadega, ei rikasta teist isikut ilma mingi põhjusega. Need põhjused omakord eeldavad aga, et kinkeosaliste

vahele peavad tavaliselt valitsema hoopis tihedamad ja intiimsemad suhted, kui harilike tasuliste toimingute juures. Nii näemegi igapäevases elus, et kinge leiab aset enamasti sugulaste ja tuttavate vahel.

Tõeliste kingete kõrval, s.t. kus kinkijal on tahe kingisaajat rikastada (animus donandi), esinevad sagedasti ka fiktiivsed kinked, peamiselt küll riigimaksudest kõrvalehoidmise eesmärgil, näit. ostu-müügilepingu asemel sõlmitakse kinkeleping jne. Samuti võivad mõned tõelised kinked analoogilistel põhjustel saada väliselt ka tasulise toimingu vormi, kui see lepinglastel odavamaks osutub.¹⁾

Säärased fiktiivtoimingud loomulikult võivad asjaosalistele tuua, peale maksukaristuste, ka muid arusaamatusi, sest kinke ja ostu-müügi instituudid on oma õiguslike tagajärgede poolest suuresti erinevad.

Ajalooliselt ulatab kinge igatahes väga kaugesse

---

1) Vt. V i h a l e m, H. Kui kinkeleping sõlmitakse ostu-müügilepingu vormis või ostu-müügileping kinkelepingu vormis. Juriidiline ajakiri "Õigus" nr.2. Tartu 1938., lk.75.

minevikku. Juba rooma õiguses leidus donatio mitmel kujul, kust see ka balti eraõigusse üle on tulnud pandektilise õiguse retseptsiooni teel.²⁾ Rooma õiguses eristatakse kolme kinke toimingute rühma:

a) d a n d o - omandiõiguse tasuta üleandmine kinnis- või vallasasja kohta, b) o b l i g a n d o (promittendo) - nõudeõiguse tasuta üleandmine või loomine kingisaaja kasuks ja c) l i b e r a n d o - kingisaaja tasuta vabastamine kohustuse täitmisest.³⁾

Sääraseid kinke toiminguid leidub ka Balti Eraseaduses (BES) ja samuti Tsiviilseadustiku eelnõus (TS).

Kinge on BES-is jaotatud kolme pealiiki: a) kinge abikaasade vahel,⁴⁾ b) kinge surma juhuks (donatio mortis causa)⁵⁾ ja c) kinge elusate vahel (dona-

---

2) Leesment, L. Rooma õigusloo põhijooned. K/ü. "Looduse" väljaanne, Tartu-Tallinn, 1939, lk.120.

3) Bukovski, V. Svod graždanskikh uzakonenii, tom II, Riga, 1914, seletus "a" § 4468 juure, lk.1967. Dernburg, H. Pandekten, Bd.II, Obligationenrecht, Berlin, 1892, § 106, lk. 284, nota 6.

4) BES § 110 - 116.

5) BES § 2421 - 2432.

tio inter vivos)⁶⁾

Järgnevalt on käsitletud ainult kinget elusate vahel, kuna teised liigid on aine liig suure ulatuse tõttu ära jäänud.

---

6) BES § 4464 - 4504.

I. K I N K E M Ö I S T E .

Kinke kohta on doktriinis antud erinevaid definiitsioone. Üldiselt mõistetakse aga kinke all v a - r a n d u s l i k u h ü v i s e t a s u t a ü l e - m i n e k u t ü h e l t i s i k u l t t e i s e - l e .⁷⁾

D e r n b u r g annab kinke kohta järgmise definiitsiooni: ". . . die Schenkung - donatio - d.h. die freigebige Zuwendung von Vermögen an den Beschenkten auf Kosten des Schenkers durch Vertrag."⁸⁾

W i n d s c h e i d määritleb kinke järgmiselt: "Schenkung im weiteren Sinne ist jede nicht testamentarische Vermögenszuwendung, durch welche: a) das Vermögen des Empfängers vermehrt wird; b) deren Bestimmungsgrund für den Zuwendenden die Absicht ist, das Vermögen des Empfängers zu vermehren und die

---

7) S i e b e r t, W. Schenkung. Rechtsvergleichendes Handwörterbuch für das Zivil- und Handelsrecht des In- und Auslandes. Hrsg. von Dr.Dr.Franz Schlegelberger. Bd.VI, Berlin, 1936, lk.144.
T j u t r j u m o v, J.M. Graždanskoe Pravo, Jurjev, 1922, lk.297.

8) D e r n b u r g, op.cit., lk.284.

c) von dem Empfänger als eine in dieser Absicht gemachte angenommen wird.

Im engeren Sinne ist Schenkung nur diejenige Vermögenszuwendung der bezeichneten Art, durch welche zugleich das Vermögen des Zuwendenden in entsprechender Weise vermindert wird."⁹⁾

Balti eraõiguse dogmaatik E r d m a n n ütleb: "Kinke all (inter vivos) mõistetakse lepingut, mille järgi üks lepinglastest annab teisele tasuta varalise kasu (Vermögensvorteil)".¹⁰⁾

Balti Eraseaduse (BES) § 4464-as mainitakse: "Kinge on säärane juriidiline tehing, mille järgi üks isik heldusest annab teisele tasuta teatud varandusliku asja."

Tsiviilseadustiku 1939 a. eelnõu (TS) § 1776-es tähendatakse: "Kinkelepinguga annab kinkija kingisajale tasuta teatava eseme, milleks võib olla kõik see,

---

9) W i n d s c h e i d, B., Lehrbuch des Pandektenrechts, Bd.II, Frankfurt am Main, 1906, § 365, lk.543.

10) E r d m a n n, C.System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Eest- und Curland, Bd.IV., Obligationenrecht, Riga, 1894, lk.451.

mis kingisaajale kasu toob."

Vene N.F.S.V. Tsiviilkoodeksis ei ole kinke kohta antud lähemat definitsiooni, kuid § 138 sisust võib järeldada, et kinke all mõistetakse igasugust lepingut, millega t a s u t a võõrandatakse vara.¹¹⁾

Toodud definitsioonidest selgub, et kinke olulisteks tunnusteks on: 1) kingisaaja vara s u u r e - n e m i n e, 2) kinkija vara v ä h e n e m i n e, 3) kinkija t a h e kingisaajat r i k a s t a d a (animus donandi), 4) kingi v a s t u v õ t m i n e kingisaaja poolt.

1. K i n g i s a a j a v a r a s u u r e n e - m i n e tähendab seda, et kinkimine peab kingisaajale andma a i n e l i s t k a s u. Abstraktsed väärtused (vabadus, sõprus jne.) ei saa seega olla kinkeesemeks, kuna need ei suurenda kingisaaja ainelist varahulka. Samuti käendust ja panti, mis antakse olemasoleva lootusetu võla kindlustuseks, ei saa lugeda kreditori vara suurenemiseks, ega seega kinkeesemeks. Ei suuren-

---

11) V.N.F.S.V. Tsiviilkoodeks, E.N.S.V. Kohtu Rahvakomissariaadi väljaanne, Tallinn, 1940, lk.58.

da ka ainelise vara hulka need varade üleandmised, kus saaja peab ekvivalendi vastu andma, mispärast ka sääraseid toiminguid ei saa kinkeks lugeda. Siiski mõnel erijuhul võib ka viimati mainitud toimingutes peituda kinge, nagu näit. venditio gratiosa, kui see saaja poolt osalise kinkena vastu võetakse.¹²⁾

2. K i n k i j a v a r a v ä h e n e m i n e on kinke sääraseks tunnuseks, mis teda eraldab tasulistest toimingutest (ost-müük, vahetus jne.). Viimased on teatavasti suunatud osaliste vastastikkusele kasule ja varade võõrandamisel saab võõrandaja ekvivalendi vastu.¹³⁾ Enamus pandektiste peavad kinkija vara vähenemist kinke osiseks, samuti on see ka olulisel määral BES järgi. Seega järelikult saab kinkida ainult sääraseid asju ja õigusi, mis tegelikult juba olemas on, mitte aga neid, mis võidakse omandada alles tulevikus. Viimased võivad olla küll tingimusliku kinke esemeks, kusjuures kinge astub

---

12) E r d m a n n, op. cit., lk.452.

13) B u k o v s k i, op. cit., seletus "b" § 4464 juure, lk.1964.

jõusse alles siis, kui kinkija on saanud loodetud asjade või õiguste omanikuks.¹⁴⁾

Kingisaaja vara suurenemine ja kinkija vara vähenemine peavad toimuma ü h e a e g s e l t, kusjuures ainult ühe nimetatud nähtuse olelu ei anna toimingle kinke mõistet.¹⁵⁾ Järelikult peab kinke juures esinema v a r a ü l e m i n e k, mis seisab selles, et kingisaaja saab selle, millest kinkija ilma jääb.

3. K i n k i j a l p e a b o l e m a t a h e k i n g i s a a j a t r i k a s t a d a e h k t a h e k i n k i d a (animus donandi) ja kingisaaja peab selles tahtes teadlik olema¹⁶⁾, kuna vastasel korral ei ole tegemist kinkega. Ei ole näit. kinge see, kui ostja mitteteades asja hinda, maksab selle eest liig palju, või teades küll hinda, kuid maksab ülemäärast hinda äärmise häda sunnil.¹⁷⁾

---

14) E r d m a n n, op. cit., lk. 453.

15) B u k o v s k i, op.cit., seletus "b" § 4464 juure, lk. 1964.

16) B u k o v s k i, op.cit. seletus "b" § 4464 juure.

17) T j u t r j u m o v, op.cit., lk.297, nota 3.

Mis puutub neisse põhjusisse, mis kinkijas esile kutsub tahte kinkida, siis võivad need olla ükskõik millised, kas egoistlikud (auahnus, lootus saada vasturahuldust jne.) või altruistlikud (heldus, ligemise armastus jne.), tähtis on ainult, et tahe oleks suunatud kingisaaja rikastamiseks.¹⁸⁾

Lõpuks tekib küsimus, kas kuulub kinke mõiste alla säärane varanduse võõrandamine, mis teostatakse kõlbelise - kohustuse täitmisena. Meie kehtiv õigus sellele kindlat vastust ei anna ja seepärast oleneb asjaosaliste endi tahtest, millise kuju nad toimingule annavad.¹⁹⁾

Scheitsi õiguses on otseselt öeldud, et kõlbelise-kohustuse täitmist ei käsitleta kinkereeglite järgi. Saksa õiguses on aga sellele antud kinke mõiste.²⁰⁾

4. Kingi vastuvõtmine kingisaaja

---

18) E r d m a n n, op.cit., lk.453. D e r n b u r g, op.cit., lk.285, B u k o v s k i, op.cit., lk. 1965.

19) B u k o v s k i, op.cit., lk.1965.

20) S i e b e r t, op.cit., lk.147.

poolt on nõuetav kinke kehtivuseks,²¹⁾ kusjuures mõned teadlased (Windscheid, Puchta, Wangerov j.t.) peavad seda nõuet rooma õiguse põhjal väljuvaks kinke olemusest (non potest liberalitas nolenti acquiri, invito beneficium non datur; neque donationem sine acceptatione intelligi posse). Suurem osa uuemaid seadusandlusi vaatavad samuti kingi vastuvõtule, kui vajalikule tingimusele selle toimingu kehtimiseks.²²⁾ E r d m a n n leiab, et kingi vastuvõttus väljendub kinke l e p i n g u l i n e iseloom, mis annab talle ka kohustusliku jõu.²³⁾

Kingi vastuvõtmine võib toimuda, kas isiklikult või esindaja kaudu, kas otsese tahteavaldusena või vaikivalt. Kitsendavaks tingimuseks on BES'is, et kui ajal, mil kingisaaja avaldab kingi vastuvõtuks nõusoleku, kinkija ei oma enam vaba tahet, on mõistuse

---

21) BES § 4470. TS. § 1777. D e r n b u r g, op.cit., § 106, lk.286.

22) B u k o v s k i, op.cit., seletus "a" § 4470 juure, lk.1968.

23) E r d m a n n, op.cit., lk.452.

kaotanud või ära surnud, siis loetakse kinge kehtetuks.²⁴⁾

Kingi vastuvõtmise nõue kõrvaldab ka võimaluse kellelgi olla vastutahtmist²⁵⁾ kingisaaja ning teiselt poolt võimaldab kinkijal ühekülgselt kinkest loobuda seni kaua, kui kingisaaja pole nõusolekut avaldanud kinki vastu võtta.²⁶⁾

K i n k e a s e n d õ i g u s s ü s t e e - m i s on ebakindel ja selle kohta on teadlaste poolt avaldatud erinevaid arvamusi.

Rooma õiguses käsitleti kinget omandiõiguse tekkimisena ja paigutati usucapio kõrvale. Puchta, Savigny j.t. käsitlevad kinget üldosas, kuna hilisemad dogmaatikud asetavad selle obligatsiooniõigusse.

Süsteematiseerimise raskus peitub kinkes eneses. Nii rooma kui ka tänapäeva teadlane klassifitseerib

---

24) B u k o v s k i, op.cit., seletus "a" § 4464 juure. BES. § 4471.

25) Kink võib ju mõnikord kingisaajale isegi kahjulikuks osutada, kas suurte veo- või korrashoiu kulude tõttu, või sellega on ühendatud vastuvõtmatud kohustused jne.

26) T j u t r j u m o v, op.cit., lk.298.

ja süstematiseerib üksikuid õigusinstituute nende j u r i i d i l i s e v o r m i järgi. Kinge ei individualiseeru mitte aga oma juriidilise vormiga, mis võib tal tegelikult olla väga mitmesugune, vaid oma erilise m a j a n d u s l i k u o t s t a r b e g a. Kinkel on seega säärane iseloomustav omadus, mis on võõras senisele klassifikatsiooniprintsiibile. Siin ristlevad seepärast erinevad liigitusalused. Kuna süsteemile saab aluseks olla vaid üks printsiip, siis on kõrvalekaldumised süsteemis välditamatud.²⁷⁾

W i n d s c h e i d paigutab kinke obligatsiooniõigusse ning vaieldes vastu Puchtale, Savignyle jt., kes soovivad käsitleda kinget üldosas, toob ette, et ka kaasavaralepingu ning ostu-müügilepingu kaudu sooritatakse mitmesuguseid toiminguid. Nende lepingute järgi ei anta üle mitte üksnes omandiõigust asjale, vaid ka nõudeõigusi, luuakse maasunni-seid jne. Siiski kuulub aga kaasavaraleping vaiel-

---

27) D e r n b u r g, op. cit., lk. 283, nota 2.

X

damatult perekonnaõigusse ja ostu-müügileping obli-
gatsioonõigusse.²⁸⁾

E r d m a n n mõjustatud Puchta ja Savigny
õpetusest, märgib BES puudusena seda, et kinget ei
käsitleta üldosas, vaid üksikute lepingute seas.²⁹⁾

TS-is on kinge paigutatud võlaõigusse üksikute
võlaõiguste alla võõrandamislepingu liigina. V.N.F.
S.V. Tsiviilkoodeksis käsitletakse kinget võlaõigu-
se osas lepingutest tulenevate kohustuste all.³⁰⁾
Obligatsioonõiguses üksikute lepingute seas käsitle-
takse kinget ka Saksa ja Schveitsi õiguses.³¹⁾

---

28) W i n d s c h e i d, op. cit., § 365, lk.550,
nota 18.

29) E r d m a n n, op. cit., lk. 451.

30) V.N.F.S.V. Tsiviilkoodeksi § 138.

✓ 31) S i e b e r t, op. cit., lk.145.

II. K I N K E R E K V I S I I D I D.

1. I s i k u d.

Kinkeosaliste ehk isikute juures peame vaat-
lema, kes võivad kinkida ja kinki vastu võtta, ehk
teisiti, kes omavad aktiivse ja passiivse kinkevõime.

Enamus tsiviilkoodekseid sisaldab väga palju
sarnaseid sätteid kinkevõime kohta. Üldiselt maksab
põhimõte: kes on teovõimne ja käsutusvõimne, omab
ka aktiivse ning passiivse kinkevõime.³²⁾

a) A k t i i v n e kinkevõime on kehtiva õi-
guse järgi igal ühel, kes omab õiguse vabalt käsuta-
da oma varandust.³³⁾ Käsutada oma varandust võivad
aga kõik teovõimelised isikud. See käsutusõigus ehk
teovõime puudub neil, kes seisavad vanemate võimu
või eestkoste (allealised) või hooldamise (vaimuhai-

Ex bibl. univ. Tart.

---

32) S i e b e r t, op. cit., lk.150.

33) BES § 4466.

ged, pillajad jt.) all.³⁴⁾ Nende eest võivad toimida aga seaduslikud esindajad³⁵⁾ seaduses määratud korras ja piires. Eestkostja võib näit. eestkostetava nimel ja arvel sooritada kinget vaestelastekohtu loal ainult siis, kui sellest pole võimalik allealise erilise suhte või kehtiva kombe tõttu loobuda viisakuse reegleid rikkumata.³⁶⁾

Käsitlusvõime puudumine oma vara suhtes võib oleneda mitte ainult isikust, vaid ka varast,³⁷⁾ näit. ei saa omanik vabalt käsutada vara, mis arvatud konkursitompu või, mis on arestitud jne.

b) P a s s i i v n e kinkevõime on igal ühel, kes on üldse õigusvõimne omandamiseks.³⁸⁾ Õigusvõime kuulub teatavasti igale inimesele tema sündimi-

---

34) BES § 2916.

35) BES § 2918.

36) BES § 402.

37) B u k o v s k i, op. cit., seletus "V" § 2916 juure.

38) BES § 4466 in fine.

sest kuni surmani.³⁹⁾ Õigusvõime kuulub ka juriidilisele isikule, kuid seadus ja põhikiri võib tema õigusvõimet piirata.

Ettetoodud võimetele peab seltsima veel t a h - t e v a b a d u s⁴⁰⁾ (TS järgi otsusvõime) toimingute sooritamisel, et see omaks kehtivuse.

---

39) Mõnel juhul võib õigusvõime kuuluda ka nasciturus'ele, eeldusel, et ta sünniks elusana. BES-is on need juhud eriti loendatud (§ 1673, 1695, 1893, 2794). Näib, et kinkida nasciturus'ele ei saa.

40) BES § 2912 ja 2914.

2. E s e m e d.

Kinkeesemeks võib olla kõik see, mis toob kingisaajale kasu ja mida tal õigus on omandada.⁴¹⁾

Eriti võivad kinkeesemeiks olla omandi ja muude asjaõiguste üleandmine kingisaajale, temale nõuete tasuta loovutamine, tema vabastamine kohustustest kinkija või kolmanda isiku vastu, tema kasuks mingisugustest õigustest loobumine ja tema asjade tasuta ajamine.⁴²⁾

Kinkeesemeks võib veel olla asja liht-tarvitamise loovutamine ja samuti teatud olundis ka lihtvalduse loovutamine.⁴³⁾

Ka teenend, mis tavaliselt sooritatakse tasu eest, võib olla kinkeesemeks, kui selle andmisega hoitakse ära kingisaaja võimalik kulutus, näit.

---

41) BES § 4467.

42) BES § 4468 ja TS 1776.

43) E r d m a n n, op.cit., lk.454, nota 5.

tasuta õppimise võimaldamine õpetaja või meistri juures.⁴⁴⁾

Kinkeese võib seisneda isegi aegumise kulguse teadlikus mittekatkestamises ja kohtuasja tahtlikult halvasti ajamises⁴⁵⁾, kui vastaspool (kingisaaja) sellest kasu saab.

Nagu eeltoodust näha avaldub kinge väga mitmesugustes vormides, mis on laiali paisatud mitte üksnes obligatsiooniõiguses vaid ka asjaõiguses, perekonnaõiguses ja pärandi õiguses.

BES otsese ettekirjutuse järgi võivad päruskinnisvarad⁴⁶⁾ (mõisad - Erbgüter) olla ainult t i n g i m u s l i k u l t kinkeesemeiks, kuna lähemal pärijail on õigus ühe aasta jooksul selle kinke vastu vaielda. Säärased õigustused kinke vastu vaid-

---

44) B u k o v s k i, op.cit., seletus "b" § 4468 juure, lk.1967.

45) W i n d s c h e i d, op.cit. § 365 nota 15, lk.549 § 367 nota 8. lk.558.

46) BES § 960 järgi loetakse end.Liivimaal pärandatud mõisaks igasugune kinnisvara.

lemiseks on maksvad ainulike pärijate (heredes necessarii) kasuks niivõrd, kui nemad saavad kahju kinkest, kusjuures aga kohustusosa arvutusel võetakse arvesse see kinkija varanduslik seisund, mis tal oli kuni kinke sooritamiseni.⁴⁷⁾ Kui see varandus aga pärast suurenes, siis võetakse ka suurenemine arvesse.⁴⁸⁾ Kinge, mis on tehtud kreditoride kahjuks, on vaieldav actio Pauliana järgi.^{48a)}

Vaatleme järgnevalt, millistes vormides kinge nimelt esineb BES'is:

A. Omandiõiguse üleandmine.

Kinkija kingib oma vara kinkelepinguga kingisaajale, mis on kõige tavalisem kinke vorm.⁴⁹⁾ Kinge võib aga toimuda ka ostu-müügilepingu vormis, s.o. venditio gratiosa ehk osalise kinkimise näol.⁵⁰⁾ Pärandi jagamise korras võib kinge toimuda siis, kui üks pärijaist annab pärandi jagamise puhul oma osa

---

47) E r d m a n n, op. cit., lk.454.

48) BES § 4489 in fine.

48a) E r d m a n n, op.cit.,lk.455.

49) BES § 4464 jj.

50) BES § 3848, 3897 p.4.

teisele tasuta üle. Kinge võib toimuda ka sel teel, et kolmas isik maksab müüjale hinna ostja eest.⁵¹⁾

B. Piiratud asjaõiguse:

a) l o o m i n e - siia kuulub orjese või maasunnise loomine kinkija või kolmanda isiku kinnisvarale kingisaaja või temale kuuluva kinnisvara kasuks;

b) e d a s i a n d m i n e - siia kuulub näit. kinkijale kuuluva kolmanda isiku kinnisvaral lasuva maasunnise (näit. obroki saamise õiguse) edasiandmine kingisaajale.⁵²⁾

c) k u s t u t a m i n e - siia kuulub näit. juhtum, kus kingisaaja kinnisvarale on kinnistatud piiratud asjaõigus kinkija kasuks ja viimane loobub tasuta sellest.⁵³⁾

---

51) BES § 3847.

52) BES § 1302.

53) BES § 1266, 1313.

C. Nõudeõiguse:

a) l o o m i n e - siin kinkija võtab endale kohustuse kingisaaja vastu, või kohustuse võtab kolmas isik, kuid tasu selle eest maksab kinkija.⁵⁴⁾

b) e d a s i a n d m i n e - siin kinkija loovutab temale kuuluva kolmanda isiku vastu oleva nõudeõiguse kingisaajale.⁵⁵⁾

c) k u s t u t a m i n e - kinkija vabastab kingisaaja kohustustest, mis viimasel on kinkija vastu⁵⁶⁾, või kinkija vabastab kingisaaja kohustustest, mis viimasel on kolmanda isiku vastu, kas kohustuse tasumise⁵⁷⁾ või enda kanda võtmise teel.⁵⁸⁾

---

54) BES § 3998.

55) BES § 3461 jj.

56) BES § 3570 jj.

57) BES § 3483.

58) BES § 3577 jj, eriti aga 3588 ja 3589.

3. V o r m.

Kinge BES järgi on täiesti v o r m i v a b a. Ainult kinnisvarade ja asjaõiguste juures on nõuetav kinkeakti kinnistamine ning vastavate õiguste ülekandmine kinnistusraamatus,⁵⁹⁾ mis omakord eeldab ka notariaalse kirjaliku lepingu olemasolu.

Kinke vorminõue puudub mõningate eranditega ka saksa õiguses. Schveitsis on nõuetav ainult lihtne kirjalik vorm; kui aga kinkeesemeks on krunt või krundiõigused, siis on vajalik akti avalik tõestus. Vastand grupi moodustavad aga prantsuse, itaalia ja hollandi õigused, kus on kinke kohta kindlad vorminõuded ja nimelt, et kinkelepingud peavad eranditult sõlmitud olema kohtu- või notariaalkorras.⁶⁰⁾

Vene N.F.S.V. tsiviilõiguses on kinke kohta tingimuslik vorminõue ja nimelt, et kui kinkeeseme

---

59) E r d m a n n, op. cit., lk.455.

60) S i e b e r t, op.cit., lk.149.

väärtus on üle tuhande rubla, peab leping sõlmitud olema notariaalkorras, kuna vastasel juhul on leping kehtetu.⁶¹⁾ Kui aga kinkelepingu väärtus on alla tuhande rubla, kuid ületab viissada rubla, siis peab see sõlmitud olema kirjalikus vormis (see on üldine nõue lepingute suhtes).⁶²⁾

Tsiviilseadustiku 1939 a. eelnõus püsib kinke vaba vorm. Uudsusena nõutakse ainult kinkelepingu sõlmimist notariaalkorras kogu vara kinkimise puhul.⁶³⁾

---

61) V.N.F.S.V. Tsiviilkoodeksi § 138.

62)   "-   "-   § 136.

63) TS § 1788.

III. K I N K E T A G A J Ä R J E D.

Kingi vastuvõtmise nõusoleku avaldamisega omandab kingisaaja õiguse nõuda kinkijalt kingi üleandmist.⁶⁴⁾ See õigus läheb üle kingisaaja pärijatele ja ühtlasi on kohustav ka kinkija pärijatele⁶⁵⁾, kusjuures viimased on kohustatud kingi välja andma ainult siis, kui see on arvatud päranditompu.⁶⁶⁾

Omandiõiguse liikuva varanduse kohta, samuti ka selle õigusliku valduse kingisaaja omandab ainult ü l e a n d m i s e (traditio) teel. Omandiõigus kinnisvara kohta läheb aga kingisaajale üle selle kinnistamisega kingisaaja nimele.

Kui kinkeeseme moodustavad nõuded, siis õigus nende peale läheb kingisaajale üle l o o v u t u s e (cessio) jõul, sellest ajast arvates, kui kinge on

---

64) B E S § 4475

65) E r d m a n n, op. cit., lk.456.

66) B u k o v s k i, op.cit. seletus "a" § 4475 juure, lk.1972.

tunnustatud toimuks.⁶⁷⁾

Kohustuse mittetäitmisel kinkija naudib BES järgi hoopis "armulisemat" kohtlemist, kui see saab osaks teistele, s.o. tasulistest lepingutest tulevate kohustuste mittetäitjaile. See erandlikkus väljendub järgmises: 1) kinkija jättes kinke realiseerimata kokkulepitud tähtajal, ei ole kohustatud maksma viivitusintresse ega välja andma kingitud asjast saadud vilja, 2) kinkija võib kasutada jõukohase vastutuse (beneficium competentiae) eesõigust laialdastes piirides, 3) kinkija ei vastuta kingitud asja hukkumise või kahjustumise eest kuni üleandmise ja eviktsiooni ning puuduste eest pärast üleandmist, kui ta ei ole süüdi pahatahtluses (dolus) või jämedas hooletuses (culpa lata) ja kui ta seda expressis verbis enda kanda pole võtnud pärast kinke realiseerimist. Kuid neil halvemal juhtudel piirub heastamine kinkija poolt eviktsiooni ja puuduste

---

67) T j u t r j u m o v, op.cit. lk. 299 ja E r d -
m a n n, op.cit., lk.456. B u k o v s k i, op.
cit., seletus § 4477 juure.

eest ainult selle tasumisega, mis kingisaaja on asja peale kulutanud oma varast.⁶⁸⁾

Samuti ka enamik kaasaja seadusandlusi⁶⁹⁾ osutab üldiselt kinkijale leevendusi tema kohustuste täitmata jätmise puhul, kuid seejuures nõuab kinkijalt kahjude heastamist ka siis, kui ta tahtlikult ei hoiatanud kingisaajat kingitud asja puudustest või kolmanda isiku õigustest sellele asjale, või nagu mainib Šveitsi kohustusõigus: kinkija vastutab kahjude eest, mis ta on kingisaajale tekitanud tahtlikult või jämeda ettevaatamatusega.⁷⁰⁾

Toodud pehmendavad erandid on tingitud kinke kui eriliigilise instituudi omadusest, peamiselt tema tasutusest, sest ei oleks õige kohustuste mitte-

---

68) E r d m a n n, op.cit., lk.456 ja BES § 4478.

69) Vene N.F.S.V. Tsiviilõiguses ei ole kinkija suhtes tema kohustuste täitmata jätmisel mingeid erandeid tehtud, võrreldes teiste kohustatud isikutega, vaid siin kinkelepingust tulenevad vahekorrad lahendatakse üldiste reeglite järgi.

70) T j u t r j u m o v, op.cit. lk.299, nota 5.

täitmisel võrrelda omakasupüüdmatut kinkijat hari-
liku võlgnikuga, kes on saanud või saab varandusliku
ekvivalendi tasulise lepingu alusel.⁷¹⁾

Kingitud asjaga seoses olevad sunnised lähevad
kõik üle kingisaajale, kusjuures juhul, kui kinkija
oli kohustatud toimetama p e r i o o d i l i s i
v ä l j a a n d m i s i, siis need kinkija kohustu-
sed ega kingisaaja õigused ei lähe nende pärijatele
üle.⁷²⁾

---

71) B u k o v s k i, op.cit., seletus "a" § 4476
juure, lk.1973.

72) T j u t r j u m o v, op.cit., lk.300.

IV. KINKE TÜHISTAMINE.

Seaduslikul alusel toimunud kinke tühistamine on lubatud ainult⁷³⁾ jämeda tänamatuse pärast kingisaaja poolt.⁷⁴⁾

Erandlik kord on maksev aga Tallinna linnas. Siin ei lubata üldse kinke tühistamist, kui vallasvarana esinev kink on kingisaajale juba üle antud, või kinnisvara moodustav kink on tema nimele kinnistatud.⁷⁵⁾

Jämedaks tänamatuseks kinke tühistamise ajendina loetakse: kinkija raske teotamine sõnadega või teoga, temale pahatahtlikult tähtsa varalise kahju tekitamine ja tema elu kallale kippumine.⁷⁶⁾

---

73) Tühistamine võib aset leida ka päruskinnisvarade kinkimise puhul, kui seda nõuavad ainulikud pärijad ja kreditoride kahjuks tehtud kingete puhul, kui kahjukannatajad seda nõuavad - sellest lähemalt "Kinkeesemete" all.

74) BES § 4482.

75) BES § 4483.

76) BES § 4484.

See süütegude loetelu jämeda tänamatuse defineerimiseks ei ole mitte näiteline, vaid sellel on purgiv iseloom, mis selgub selle normi alghallikaist, kus muuseas mainitakse: "ex his enim tantum modo causis . . . donationes everti concedimus."⁷⁷⁾

Kinke tühistamise ajendite olemasolu ei tee kinget veel tühiseks iseenesest, vaid sellest tekib kinkijale p u h t i s i k l i k nõudeõigus⁷⁸⁾ kingisaajalt kingi tagasisaamiseks ühes päraldistega ja viljadega niivõrd, kui hagi esitamise ajal kingitud asi leidub veel kingisaaja vara hulgas, või kui võrd ta on kingi tõttu rikastunud. Sellest isikliku hagi loomust kinke tühistamiseks, tuleneb veel see

---

77) B u k o v s k i, op. cit. , seletus "g" § 4484 juure, lk.1976.

78) Loendatud kingisaaja raske tänamatuse mõiste elemendid moodustavad küll kriminaalsüütegusid, kuid kinkija võib neid tõestada tsiviilkohtupidamise korras, ilma et vaja oleks kriminaalkohutulikku eelmõistu.

Pahatahtlik kahjutekitamine kinkijale kingisaaja poolt on kinke tühistamise ajendiks, vaatamata sellele, kas see tegevus omab kriminaalsüütegu või mitte (Bukovski, op.cit., seletus § 4484 juure, lk.1975).

olm, et kui kingisaaja on vaheajal, s.o. kuni hagi esitamiseni, koormanud kingi mingisuguste koormatistega, siis kinkija peab neid kinke tühistamise korral tunnustama.⁷⁹⁾ E r d m a n n peab viimast normi, nimelt selles osas, et kinkija tunnustab ainult neid koormiseid, mis tehtud k u n i hagi esitamiseni, ebaõiglaseks, sest selle läbi võivad kolmandate heausklike isikute huvid kannatada, kuna nad ei ole alati teadlikud hagi esitamisest ning peavad kingisaajat täisõiguslikuks omanikuks.⁸⁰⁾

Kinke tühistamise õigus tänamatuse pärast ei lähe üle kinkija pärijatele ja seda õigust ei saa tarvitada tänamatu kingisaaja pärijate vastu.⁸¹⁾ Juhul, kui aga tühistamise hagi on kinkija poolt esitatud enne surma, lähevad ka vastavad õigused üle tema pärijatele.⁸²⁾

---

79) BES § 4486 ja E r d m a n n, op.cit., lk.458.

80) E r d m a n n, op.cit., lk.458 ja B u k o v s k i, op.cit., seletus § 4486 juure, lk.1977.

81) BES § 4485.

82) B u k o v s k i, op.cit., seletus "b" § 4485 juure, lk.1976.

Etteloobumine kinke tühistamisest tänamatuse pärast ei ole lubatud (pactum turpe), kuna see võimaldaks tahtlikult luua kinkija ja kingisaaja vahel säärase ebakõlbelise vahekorra, mida seaduseandja on tahtnud ära hoida. kinke tühistamise ähvardusel. Juba alatud tühistushagist võib aga kinkija alati loobuda.⁸³⁾

Mõnedes välismaistes tsiviilseadustes on kinke tühistamise ajendiks, peale tänamatuse, veel kinkija v a e s e s t u m i n e ja lapsetu kinkijale pärast kinget l a p s e s ü n d i m i n e.⁸⁴⁾

---

83) B u k o v s k i, op.cit. seletus § 4487 juure ja BES § 4487.

84) S i e b e r t, op.cit. , lk.151 jj.

V. K I N K E E R I L I I G I D.

1. Kogu vara kinkimine.

Kinkeesemeks võib olla kinkija kogu vara.⁸⁵⁾

Säärane kinge võib haarata ainult kinkijal kinke ajal o l e m a s o l e v a vara, kuid mitte seda vara, mis kinkija omandab hiljem, sest kinge koos olemasoleva ja tulevase varaga tunnustatakse pärandamislepinguks.⁸⁶⁾

Kuna kogu vara kinkimine ei loeta üldpärandamiseks, siis omandi-õiguse saamiseks kingitud varale on nõuetav vallasvara juures selle üleandmine (traditio), kuna kinnisvara puhul kinnistamine kingisaja nimele. Nõudeõigused loetakse kingisajale üleantuks kinkeaktiga, miivõrd kui erijuhtudel ei nõutata nende üleandmist loovutamise (cessio) korras. Mis puutub kinkija võlgadesse, siis need, peale asjaõigus-

---

86)BES § 4491.

87)BES § 4492 ja märkus

like koormiste, ipso jure kingisaajale üle ei lähe.⁸⁸⁾

Kogu vara loetakse kingituks ainult niivõrd, kui see ületab kinkija võlad. Seepärast, kui kinkija ei suuda tasuda neid võlgu, mis tal oli kinke sooritamisel, võivad kreditorid igal ajal nõuda nende tasumist kingist, kuna kinkija ise võib tagasi nõuda⁸⁹⁾ osa kingist, mis on tal vajalik võlgade kustutamiseks.

Järelikult võivad kreditorid kingisaaja vastu esitada hagi, mitte kinkija võlgade tasumiseks (kui kingisaaja neid sõnaselgelt enda kanda ei võtnud), vaid kingitud asjade väljaandmiseks.

Kinkija ja kingisaaja võivad kokku leppida selle üle, et viimane ei vastuta esimese võlgade eest, kuid säärane kokkuleppe omab jõudu kreditoride suhtes ainult niivõrd, kui viimased sellega on nõustunud.⁹⁰⁾

Erdmann leiab, et see kokkuleppe saab olla igal juhul ainult kinkija kahjuks, mitte aga kreditoride

---

88) E r d m a n n, op.cit. , lk.459 ja 460, nota 3.
BES § 4493.

89) BES § 4494.

90) BES § 4494 in fine.

huvide vastu, kuigi nad lepingu kohta oma nõusoleku on andnud.⁹¹⁾

Kogu varanduse kinkimine on kaasaja seadusandluses kas hoopis lubamatu või on tugevasti kitsendatud. Eriti lubamatuks on tunnustatud t u l e v a s e vara kinkimine. Prantsuse õiguses on tulevase vara kinkimine lubatud ainult abikaasade vahel, kuna saksa õiguses iga säärane leping, kas või murdosa varanduse kohta, on täiesti kehtetu.⁹²⁾

---

91) E r d m a n n, op.cit., lk.460.

92) S i e b e r t, op.cit., lk.154.

2. Kinge otstarbeks.

Iga kinkega võib ühendada teatud otstarbe (modo), märkides lähemalt ära selle, milleks kingisaaja peab või võib saadud kinki tarvitada, või piirates kingi kasutamise aega ning kingisaajale peale pannes kohustuse, hiljem terve kink või selle osa üle anda teisele isikule.⁹³⁾ Samuti võib kinkija kingisaajale peale panna oma kingi eest ka t a s u - l i s e k o h u s t u s e⁹⁴⁾, kuid loomulikult see kohustus ei tohi tõusta kingi väärtuseni, sest siis kaotaks toiming t a s u t u s e iseloomu ja see poleks enam kinge.⁹⁵⁾ Otstarbe ühendamine kinkega ei muuda viimast veel t i n g i m u s l i k u k s ja sellest tingituna kinkija saab ainult nõuda kingisaajalt otstarbe täitmist ja täitmise tagamist⁹⁶⁾, kuid

---

93) BES § 4495.

94) BES § 4496.

95) B u k o v s k i, op.cit., seletus "b" § 4496 juure, lk.1983.

96) Tagamist võib nõuda ka kolmas isik, kui otstarve on tema kasuks (BES § 4497).

ei saa mitte põigelda kinke realiseerimisest. Ainult siis, kui otstarve jääb täitmata kingisaaja s ü ü tõttu, võib kinkija kingi tagasi nõuda isikliku hagi- ga. Kui aga kinge on seatud tingimusega, et kingi- saaja annab kinkijale ü l a l p i d a m i s t, siis võib kinkija selle mittetäitmisel kingi tagasi nõuda omandi hagiga.⁹⁷⁾

Hageda säärase otstarbe täitmist, mis on mää- ratud kolmanda isiku kasuks, võib see isik ainult pärast kinkija surma.⁹⁸⁾ Seega osutuvad kolmanda isi- ku õigused siin rohkem piiratuks, kui need on otses- tes lepingutes.⁹⁹⁾

Kui otstarbe täitmine osutub võimatuks loomu- likkude takistuste tõttu või on seaduse või kõlbluse vastane, siis langeb säärane otstarve ära, kuid kin- ge ise jääb jõusse.¹⁰⁰⁾

---

97) E r d m a n n, op.cit. , lk.461.

98) BES § 4501.

99) BES § 3116 jj. Erdmann, op.cit.,lk.461,nota 7.

100) BES § 4502.

Eriotstarbega kinke (donatio sub modo) tühistamiseks kohaldatakse samu sätteid, mis on maksivad üldiselt kinke kohta elusate vahel.

---

101) E r d m a n n, op.cit., lk.461.BES § 4498.

3. Kinge tasuks.

Tasuks kinkimise all mõistetakse säärast kinkimist, mis tehakse vastutasuks, osutatud teenete eest.¹⁰²⁾

Need teened peavad olema seega kinke ajal juba tegelikult sooritatud, aga mitte, et ainult loetakse sooritatuks¹⁰³⁾ ja seega kingitakse tasunante.

Tasuks kinke kohta on kehtivad üldised kinke eeskirjad, mis väljendub kas või sellest, et BES § 4465-es nähakse seda lihtsa kinke eriliigina. Ainult tasuks kinke tühistamises on tehtud erand ja nimelt, et kinget kingisaaja tänamatuse pärast tühistada ei saa.¹⁰⁴⁾ Pandektistid enamuses asuvad aga seisukohal, et tühistamise keeld tuleb kohaldamisele ainult siis, kui teeneks on kinkija elu pääst

---

102) BES § 4503.

103) Erdmann, op. cit., lk.462, nota 1.

104)   "-   "-

m i n e.¹⁰⁵⁾ Nähtavasti on selle põhjuseks BES § 4504 algallikas, mis kõlab järgmiselt: "kui keegi vabastab teise isiku röövlite või varaste käest ja selle eest saab tasuks midagi, siis säärane kinkimine ei kuulu tühistamisele: sest see kink tuleb tunnustada tasuks m i t t e t a v a l i s e vaeva eest, mis asetleidnud elupäästmise seisukohalt, ei või olla hinnatav kindlaks määratud mõõdupuu järgi."¹⁰⁶⁾

Tasuks kinke vabastamine üldisest kinke kitsendusest, s.o. tühistusest tänamatuse pärast, on seletatav tema erilise töötasulise iseloomuga, kuna sageli on see, mis nimetatakse tasuliseks kingiks, õigemini puhas tasu aga mitte kink.¹⁰⁷⁾

---

105) W i n d s c h e i d, op.cit., § 368 ja nota 11, lk.565. E r d m a n n, op.cit., lk.462, nota 3.

106) B u k o v s k i, op.cit., seletus "W" § 4504 juure, lk.1986.

107) D e r n b u r g, op.cit., § 108, nota 17, lk. 291.

Lõpuks olgu tähendatud veel ühele erilisele kinke liigile, mida igapäevases elus võib sageli tähele panna, s.o. nimelt vabatahtlikule a n n e - t u s e l e mingiks üldkasulikuks otstarbeks.¹⁰⁸⁾

Exvene õiguses oli tähendatud annetamine ehk kinge üldkasuks reguleeritud eriliste sätetega, mis olid paigutatud kinke normide sekka. See kinge ehk annetus võis toimuda riigi, semstvo, linna ja õppe-, teaduse ning heategevate asutiste kasuks. Kuid nagu hariliku kinke, nii ka annetuse sooritamiseks oli vaja saaja nõusolekut. Annetatud varade kasutamine pidi toimuma kokkukõlas annetaja tahtega, kuna vastasel korral oli annetajal ja tema pärijatel õigus annetatud vara tagasi nõuda.¹⁰⁹⁾

Erilisi sätteid annetamise ehk üldkasuks kinke kohta BES-is ei leidu.

---

108) Meil on olnud näit. annetus allveelaevade kapitali heaks. Samuti on iga aasta leidnud aset üldised karbikorjandused mitmesugusteks üldkasulikeks ja heategevateks otstarveteks (tuletõrje, tiisikuse vastu võitlemise jne.), mis on küll veidi erinevad exvene annetusest.

109) T j u t r j u m o v, op.cit., lk.302.

VI. J Ä R E L M Ä R K M E I D.

Nagu eespool nägime, on kinkele tema t a s u -
t u toimingu iseloom põhjustanud seadusandlustes
hoopis erineva käsitluse, võrreldes tasuliste toimin-
gutega.

Kuigi juba rooma õiguses suhtuti kinkesse (nii-
hästi donatio inter vivos kui ka donatio mortis causa)
teatud umbusaldusega ja seda nimelt tema "ebamajandus-
likkuse", õiguskorrale peaaegu võõra otstarbe (teise
tahtlik rikastamine) ning kergemeelsete isikute tüssa-
mist, vara pillamist ja kahjulikke fiktiivtoiminguid
võimaldava omaduse pärast, siiski püsib see "ebasoovi-
tav" instituut tänapäeval peaaegu igas õiguskorras.

Toodud halbade toimete nõrgendamiseks on haka-
tud kinget allutama rangeile vorminõudeile, on püsti-
tatud kitsendusi kinkesubjektide kui ka kinkeesemete
kohta, on vähendatud kinkija vastutust (puuduste ja
eviktsiooni puhul) ning lõdvendatud lepingulist seo-
sust kinke tühistamisvõimalustega. Edasi on veel tä-
hendada kinke vastu vaidlusvõimaluste loomist kolman-

datele isikutele (pärijatele ja võlausaldajatele), kellele kinkija "heldus" kahju võib sünnitada.

Kinkija kohustusliku siduse nõrgendamine on isegi põhjust andnud kinke l e p i n g u l i s e s iseloomus üldse kahelda. Siiski on kaasaja õiguskor- dades kinke lepinguline iseloom üldist tunnustust leidnud ja kinke tühistamispõhjustele vaadatakse kui harilikele seaduse säteteist tulenevaile tingimusi- le.¹¹⁰⁾

————— o —————

---

110) Vrd. S i e b e r t, op.cit., lk. 145.